

Waxholmspartiet – borgerligt alternativ

Waxholmspartiets budget 2024–2026

Budget och överväganden

En kommunal budget och skattesatsen är de kanske viktigaste besluten som Kommunfullmäktige har att besluta om. Kommunalskatten och är ju de folkvaldas enväldiga verktyg att överföra pengar från individer till det allmänna och budgeten reglerar hur de insamlade medlen ska användas på bästa sätt för de gemensamma intressena. I grund och botten bygger samhällskontraktet på att vi tillsammans bättre kan utföra viktiga funktioner så att medborgarna utan avgörande skillnad utifrån individuella förutsättningar såväl kan tillgodose sina behov inom vård, skola och omsorg samt andra områden inom det kommunala ansvaret, som att förverkliga sina idéer i en gemensam kontext, oavsett om det gäller att bygga, sporta eller starta företag osv. Hela den kommunala organisationen ska agera möjliggörare för att invånarna, men även företag och besökare ska kunna skapa en tillvaro som är trygg och utvecklande efter egna ambitioner.

Mot denna bakgrund är det ett enormt stort ansvar att driva en kommunal organisation och att använda de pengar som man lagligen har tillskansat sig från medborgarna på ett effektivt och konstruktivt sätt.

Samtidigt är ett budgetarbete en komplex process med många okända faktorer och en kombination av att beräkna framtida kostnader för lagligt reglerade åtaganden som kommunen har jämte satsningar utifrån politiska ambitioner och mål. I budgetarbetet behöver även omvärldsfaktorer såsom räntebanor, risker mm beaktas och vi känner alla till att det i en osäker situation med begynnande lågkonjunktur är extra viktigt att ha detaljerad kontroll över ekonomin.

En kommun behöver därför, liksom andra större organisationer, med jämna mellanrum -och naturligt i samband med nya mandatperioder med nytt styre- se över hela verksamheten och göra bedömningar hur den rimmar med lagkrav respektive politiska mål. Det kallas ibland för en ”bottom – up” budget där varje detalj tas upp till omprövning. Waxholmspartiet har utifrån denna inställning sedan februari begärt underlag för att kunna genomföra en sådan genomgång. Det har blivit tydligt i samlingsstyrets budget att ett sådant underlag varken finns, eller varit efterfrågat, och Waxholmspartiet har heller inte fått ta del av sådant underlag. Det gäller till exempel frågor om hur organisation och ansvarsområden ser ut, vilka konsulter eller entreprenörer som anlitas för

lagstadgad verksamhet, som vikarier respektive för utredningar för lagstadgad verksamhet eller politiska ambitioner. Det gäller även vilka exploateringar som gömmer sig bakom årliga intäkter om 20 Mkr.

I stället för att mötas av intresse har Waxholmspartiet fått beskedet från förvaltningen att den är "styrets" resurs och att vi får vända oss till styret för underlag men från styret pekar man på förvaltningen.

Med ett grundligt underlag kan man studera olika scenarion och sedan efter överväganden och förhandlingar väga samman en ny budget. Det är till exempel ett vanligt använt verktyg att ställa frågan till förvaltningens olika delar vad konsekvenserna skulle bli av en såg 5% eller 10%-ig minskning av budgeten respektive en lika stor ökning. Hur skulle man prioritera om? Vilka satsningar skulle man göra? Sedan väljer man ut de intressantaste förslagen att gå vidare med.

Det är beklagligt att styret inte väljer att arbeta strukturerat med budgeten på detta sätt i synnerhet som det föreligger flera rapporter om att den kommunala organisationen behöver ses över, nu senast utredningen om eventuell samverkan med Norrtälje avseende bygglovs- och tillsynsärenden där det konstateras att Vaxholms stadsbyggnadsförvaltning behöver omorganiseras och moderniseras. Det kommer vidare under hösten att föreligga förslag angående centrumutvecklingen och det är inte minst i en lågkonjunktur viktigt att företagandet i kommunen fungerar så smidigt som det kan. Att det senare är angeläget visar såväl Svenskt Näringslivs undersökning som ger kommunen dåliga betyg, som den idag antagna näringslivsstrategin. Inget av dessa områden har fått budgettilldelning av styret för 2024. I skolan är den psykiska ohälsan fortsatt ett stort problem i kommunen men styret väljer ändå att minska antalet resurser som arbetar med de mest behövande barnen. Siffrorna från Skolverkets undersökning är tydliga, det behövs en översyn av hur skolorna fungerar och på kort sikt inte mindre resurser utan fler. Risken med att inte agera och satsa i enlighet med de ibland alarmerande rapporterna är att de liksom tidigare blir "hyllvärmare" och kräver omtag i framtiden. Alltför många utredningar i kommunen har inte lett till någon konkret handling och det straffar sig vanligen på sikt.

Inom området medborgarnytta, förtroende för kommunen, engagemang mm är betyget fortfarande lågt men trots att en fördjupande studie beställts så saknas medel att göra något under 2024. Återigen är det ett tecken på hur defensivt styret är inom de flesta områden som faktiskt behöver adresseras. För politiken finns det också mycket att förbättra. Det handlar om tillgång på underlag, det handlar om ökad rättssäkerhet i beredning och beslut, det handlar om styrdokument, nyckeltal, delegeringar och inte minst uppföljning. Även detta saknas i styrets budget.

De nysatsningar som görs sker främst inom området miljö och klimat men styrets budget redovisar inte vad pengarna konkret ska användas till eller vad nyttan förväntas bli. Deltagande i Klimatkommunerna eller skapandet av ett Klimatting låter bra men det saknas beskrivning av den mätbara nyttan. Waxholmspartiet förordar ett helt annat tillnärmelsesätt till dessa frågor, nämligen att verka för att utveckla närsamhället. Med bättre möjligheter till arbete lokalt, större lokalt utbud av varor och tjänster mm minskar behovet av transporter till andra orter och därmed minskar påverkan på miljön på ett påtagligt sätt. Genom ökad lokalförsörjning för livsmedel och energi nås samma effekt med bieffekten att öka resiliensen, motståndskraften, mot kris och krig samt även öka det lokala engagemanget. Waxholmspartiet förordar därför att satsningarna på att prata om "symptomen" ersätts med satsningar på att utveckla "orsakerna", dvs den underliggande samhällsbyggnaden.

Waxholmspartiet menar att det är ännu viktigare i en antaget fördjupad lågkonjunktur att våga ifrågasätta och att vända på stenar. Waxholmspartiet lägger därför i sitt budgetyrkande förslaget att

en total genomgång av den kommunala organisationen och budgeten ska genomföras med externt stöd med början under första halvåret 2024. Satsningen medför visserligen en kortsiktig kostnad men är nödvändig för att långsiktigt optimera den kommunala verksamheten. Inledningsvis ska den politiska strukturen ses över och sedan ska förvaltningsorganisationen utvecklas för att matcha den politiska. Hela arbetet kräver ett mer dynamiskt arbetssätt från såväl politiker som förvaltning. Flera exempel finns i Sverige på lyckosamma sådana omstruktureringar med positiva effekter såväl för upplevd nytta hos medborgare och företag som bättre ekonomi. Waxholmspartiet ser till skillnad från styret ingen motsättning i att göra saker såväl bättre som billigare. I styrets budget går nedskärningarna i service hand i hand med besparingar. Ingen påstår att det är lätt att uppnå goda effekter för mindre pengar och det kräver prestigelöshet, innovationskraft, kompetens och ledarskap. Inga av dessa ord återfinns i styrets budget. Waxholmspartiet har under våren 2023 bjudit in styret till konstruktiva samtal utifrån partiets PM om kommunens Målformuleringar, Rollerna inom politik och förvaltning ("vad och hur"), Nyttjande av kompetens i kombination mellan förvaltning, medborgare och politiker samt Budget utan att få respons.

Slutligen behöver en budget utgå från formulerade och mätbara mål. Waxholmspartiet anser att målen successivt ska höjas och att styrning efter att få så många "gröna fält" i utvärderingen av närmast statistiska mål ska ersättas av att ständigt utmana oss själva, att våga höja ribban, att bejaka initiativ och att inte vara rädda att ibland göra fel men att samtidigt lära sig.

För att kunna framtidssäkra Vaxholms stad behöver tyvärr satsningar göras som inte ryms inom dagens intäktsram med oförändrad skatt. Waxholmspartiets ambition är att kommunen hållbart ska sänka skatten med minst 50 öre i förhållande till dagens skattenivå, givet förutsägbara omvärldsfaktorer, men föreslår höjd skatt 2024 med 10 öre för att kunna åstadkomma den framtida sänkningen. Utan de satsningar på omstrukturering som Waxholmspartiet föreslår finns risk att skatten i stället kommer att behöva vara högre i framtiden eller att servicen avsevärt försämras för invånare och företag i kommunen.

Några referenser

Antal invånare 2023 och 2028	11 966	12 902
Antal barn, 6–15 år 2022 och 2030	1657	1572
Antal ungdom, 16–18 år 2022 och 2030	561	476
Antal över 80 år 2023 och 2030	611	1249
Skatteintäkter 2024 och 2028	831 Mkr och 980 Mkr (kommunens prognos)	
Inkomstutjämning (Robin Hood)	- 101 Mkr och -85 Mkr	
Kommunens kostnadsbudget	- 741 Mkr och -863 Mkr	
Dagens skattesats	19:30 kr (Täby 17:55, Österåker 16:90, Värmdö 18:98, Norrtälje 19:72, Trosa 21:50, Habo 22:17, Tierp, 21:29. Snitt i Sverige 21:68)	
	Noteras att Vaxholm har verksamhet på öar mm	
Kommunalskatt om 10 öre motsvarar	4 Mkr i budgetmedel i kommunen	
	360 kr per år för en inkomst om 30.000 kr/mån	

Det bör noteras att kommunens kostnader för pensioner minskar med ca 25 Mkr från 2024 till 2025 och framåt.

Waxholmspartiets specifika förslag i förhållande till styrets budget

Styrets budget

Driftbudget

Driftbudget (mnkr)	Budget	Budget	Plan	Plan	Kalkyl	Kalkyl	Kalkyl	Kalkyl
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kommunstyrelsen	-87,2	-90,5	-92,6	-95,4	-97,1	-99,7	-102,8	-105,6
Barn- och utbildningsnämnden	-358,0	-359,5	-364,5	-374,8	-386,6	-398,1	-408,5	-420,9
Socialnämnden	-202,7	-214,3	-227,3	-242,4	-252,8	-262,1	-271,1	-280,9
Nämnden för teknik, fritid och kultur	-55,0	-66,9	-71,6	-79,8	-90,1	-93,4	-96,6	-99,2
Stadsbyggnadsnämnden	-13,3	-10,2	-9,0	-9,2	-9,5	-9,7	-10,0	-10,3
Summa	-716,3	-741,5	-765,1	-801,6	-836,2	-863,1	-889,0	-916,9
Finansansvaret	717,7	741,5	786,5	829,0	873,7	916,0	947,5	983,3
Årets resultat	1,5	0,0	21,5	27,3	37,5	52,8	58,5	66,4
Årets resultat i (%) av skatter och bidrag	0,2%	0,0%	2,7%	3,2%	4,2%	5,7%	6,0%	6,6%

Waxholmspartiets ändringar 2024

Kommunstyrelsen

Total kostnadsbudget 741 Mkr, kommunstyrelsen 90,5, 12,2%

Jämförbara kommuner

Habo total kostnadsbudget 1,4 Mkr, kommunstyrelsen 80 Mkr, 5,7%

Trosa total kostnadsbudget 1.023 Mkr, kommunstyrelsen 83 Mkr (ej central buffert), 8,1%

Tierp total kostnadsbudget 1.827 Mkr, kommunstyrelsen (bedömt), 74 Mkr, 4%

Waxholmspartiet menar att kommunledningskontoret behöver ses över och detaljerade åtgärder tas fram för att kostnaderna ska bli mer proportionella till jämförbara kommuner. Beredningsarbetet behöver förbättras för att politikerna som har det formella ansvaret och det kan kräva en ytterligare resurs.

Inom klimat och miljö menar Waxholmspartiet att styrets satsning på klimatting mm om 0,7 Mkr i stället ska satsas på utveckling av närsamhället och anser att kommunen i stället ska satsa 1,5 Mkr på att utveckla närsamhället och därmed bädda för ett samhälle med mindre negativ påverkan. Varje del av förvaltningen ska i stället bättre integrera krav på minskad negativ påverkan i sin ordinarie verksamhet.

Waxholmspartiet menar att revisionen behöver utökas kraftfullt med ett breddat uppdrag som även tittar på delegeringar, kvalitet i beslut mm.

Frigjorda medel används för omstruktureringsprojekt

Waxholmspartiets budgetändringar				
	2024	2025	2026	2027
Rationalisering	- 3 Mkr	-5 Mkr	- 8 Mkr	- 8 Mkr
Omstr + beredning	+ 3 Mkr	+ 5 Mkr	+1 Mkr	+ 1 Mkr
Utveckling av närsamhället	+0,8 Mkr	+0,8 Mkr	+0,8 Mkr	+0,8 Mkr
Revision	+0,5 Mkr	+0,5 Mkr	+0,5 Mkr	+0,5 Mkr
Netto	+1,3 Mkr	+1,3 Mkr	- 5,7 Mkr	- 5,7 Mkr

Barn- och utbildningsnämnden

Waxholmspartiet anser att besparingar inte ska ske i "fronten", dvs bland personal som har direktkontakt med elever. Styrets budget är otydlig vad gäller hur nettoökningen i BUN om 0,4% är framräknad utifrån ändrat elevunderlag, inflationsuppräknig, allmänt effektiviseringsmål och ändrade ambitioner.

Waxholmspartiet anser att det ska fastslås att kommunen ska ha skola F-6 på Resarö, Rindö och Vaxön, vilket saknas i styrets politiska ambition. Besparingar finns i skoladministrationen där skolorna i kommunen har fler biträdande rektorer än jämförbara skolor. Minst 2 biträdande rektorer bör kunna ersättas av ett fungerande arbete mellan rektorer och förvaltning. Den psykiska ohälsan är fortsatt ett problem liksom att barn med behov av särskilt stöd inte får det. Waxholmspartiet vill därför satsa mer på att det ska fungera för varje elev. Hela strukturen bör ses över och möjligheterna till att skapa ett gemensamt rektorsområde analyseras. Waxholmspartiet ser en potential att bedriva en förbättrad skolverksamhet på samtliga huvudöar inom nuvarande totalkostnadsram.

Waxholmspartiets budgetändringar				
	2024	2025	2026	2027
Rationalisering	- 2 Mkr	-2 Mkr	- 2 Mkr	- 2 Mkr
Satsningar på barnen	+ 2 Mkr	+ 2 Mkr	+ 2 Mkr	+ 2 Mkr
Netto	0	0	0	0

Socialnämnden

Föreningsstödet till pensionärsorganisationer m.fl. ska inte minskar utan ökas. Waxholmspartiet anser att de sociala kontakterna och de aktiviteter som föreningslivet erbjuder är ett viktigt inslag i den samlade äldreomsorgen.

Waxholmspartiet anser att vi behöver utreda LOV också inom särskilda boende i kommunen. Vi vill detta dels genom att konkurrenspröva vår kommunala verksamhet som idag bedrivs i privat regi men också för att ge de personer inom kommunen som har beviljats plats på vård-och omsorgsboende för äldre ska ges möjlighet att välja själva vem de vill ha som utförare.

Kommunen behöver kvalitetssäkra samtliga delar av verksamheten och bättre kanalisera brukarnas synpunkter till utförarna samt stå för en strukturerad uppföljning och bygga en organisation för framtida behov. Denna satsning är särskilt viktigt mot bakgrund av den ökande åldersklassen samt de nya SÄBO som planeras.

Waxholmspartiets budgetändringar				
	2024	2025	2026	2027
Kvalitetshöjande insats	+ 1 Mkr	+1 Mkr	+1 Mkr	+1 Mkr
Föreningsstöd	+ 0,3 Mkr	+ 0,3 Mkr	+ 0,3 Mkr	+ 0,3 Mkr
Netto	+1,3 Mkr	+1,3 Mkr	+1,3 Mkr	+ 1,3 Mkr

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsförvaltningen har stora möjligheter till rationalisering om man ser till jämförande nyckeltal med andra kommuner. Som exempel handlägger en bygglovshandläggare i Vaxholm i snitt 1/4 så många ärenden som i Norrtälje. Det finns möjligheter till digitalisering som minskar dubbelarbete mm men som kräver initiala investeringar.

Waxholmspartiets budgetändringar				
	2024	2025	2026	2027
Investeringar	+ 1 Mkr	+1 Mkr	0	0
Rationalisering	-0,6 Mkr	- 1 Mkr	- 1 Mkr	- 1 Mkr
Netto	+0,4 Mkr	0 Mkr	-1 Mkr	- 1 Mkr

Nämnden för Teknik, fritid, kultur

Satsning på kultur, föreningsstöd

Satsningar på ökad trivsel och attraktivitet i Vaxholms stad. Det är viktigt med attraktiva utemiljöer som ger invånare och besökare ett varmt välkomnande. Den fysiska miljöns utformning har stor betydelse och skapar också förutsättningar för att bedriva näringsverksamhet. Detta görs genom att satsa på bra skyltningar gällande information och parkering, målning av övergångsställe och trivselbelysning.

Utveckla samverkan mellan kommunen och föreningar samt andra aktörer med syfte att öka aktivitetsutbudet samt att engagera medborgarna för att utveckla lokalsamhället.

Utred kostnader för "småfix" i kommunen via externa aktörer och alternativet att ha egna vaktmästare, t ex måla övergångsställen, laga sjösättningsramp, laga "potthål", klippa häckar, mm. Initial kostnad med på sikt en besparing.

Hysesintäkterna bör kunna ökas totalt men även bättre anpassas till bärkraft hos enskilda föreningar mm. Kommunala lokaler bör kunna tillgängliggöras för uthyrning på skollov.

Framtagning av policy för arrenden och anpassning av hyressättning.

Waxholmspartiets budgetändringar				
	2024	2025	2026	2027
Vaktmästeri	+ 1 Mkr	+1 Mkr	-1 Mkr	-1 Mkr
Föreningsstöd	+ 0,2 Mkr	+ 0,2 Mkr	+ 0,2 Mkr	+ 0,2 Mkr
Ökade hyresintäkter	0	- 0,5 Mkr	- 0,5 Mkr	- 0,5 Mkr
Netto	+1,2 Mkr	+ 0,7 Mkr	- 1,3 Mkr	- 1,3 Mkr

Summa nettoeffekt _____

	2024	2025	2026	2027
Nettokostnadseffekt	+3,8 Mkr	+ 3,3 Mkr	-6,7 Mkr	-6,7 Mkr
Reserv	+0,2 Mkr	+0,6 Mkr	+2,5 Mkr	+1,5 Mkr
Skattesats	19:40	19:40	19:30	19:10
Ökad skatteintäkt	+ 4 Mkr	+ 4 Mkr	0	- 4 Mkr
Netto resultat jmf styret	-0,2 Mkr	0 Mkr	+4,3 Mkr	+1,2 Mkr

Tidslinje för nya större projekt

Nedan listar Waxholmspartiet de satsningar som bör förberedas under 2023/24 för att kunna realiseras.

2024--2026

- SÄBO Projektet på Norrberget (60 platser) genomförs men med återställd ambitionsnivå.
- SÄBO 2 Ytterligare minst 60 platser behövs och behöver planeras in i en renoverad/ombyggd Borgmästargård eller i ett nytt SÄBO, t.ex. på Resarö Storäng. Beslut under 2024.

2025--2028

- Ishall Föreslås att upphandling av entreprenad genomförs 2024 givet att kommunalt bidrag till den nya ishallen begränsas till 90 Mkr. Byggnation 2025–2026.
- Kulturhus Waxholmspartiets vision är att ett kulturhus/bibliotek etableras i anslutning till Biografen. Påbörjad byggnation 2028. Knyter ihop centrum och lägret i en av diagonalerna.
- Shelltomten Utvecklas till en attraktiv plats för våra innevånare , företagare och besökare och knyter ihop den andra diagonalen till Hembygdsgården. Medborgarförslag under 2024, realisering 2026–2028. Extern finansiering.
- Rådhuset Utvecklas till en attraktiv plats i samspel med Rådhusutredningen i ”krysset” mellan diagonalerna.
- Pirar mm Renovering och utveckling av ytterligare en Pir i hamnen. Bussnavet flyttas till färjeläget och kajen utvecklas med bodar mm. Detaljplaneändring kan behövas för detta ändamål.

Sammanfattning

Waxholmspartiet anser att styrets budget inte är tillräckligt genomarbetad i förhållande till den situation som kommunen befinner sig i. Budgeten präglas av indexuppräknningar, hyvlingar i sakbudgetar samt lösryckta satsningar, uppenbarligen för att blidka olika partiers intressen för att hålla ihop styret. Den djupare analysen saknas liksom det strategiska perspektivet och det politiska ledarskapet för framtiden. Waxholmspartiet yrkar därför i första hand på återremiss av budgeten i sin helhet.

I andra hand yrkar Waxholmspartiet på bifall till egna föreslagna ändringar enligt ovan. Om en återremiss ej kan beslutas är det bättre att utgå från Waxholmspartiets ändringar än att ograverat fastställa styrets budget.

Waxholmspartiet kommer att fortsätta söka sakunderlag och samarbeten för ett mer genomgående budgetarbete och förbehåller sig rätten att komplettera egen budget till nästa beslutstillfälle om återremiss beslutas.

Vaxholm 2023-06-11

Waxholmspartiet - borgerligt alternativ

Fredrik Ardefors

Anna-Lena Nordén

Daga Bäfverfeldt

P-H Öström

Minnaliisa Lundblad

Mikael Reichel